תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי יומא

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי יומא

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-יומא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 6
הלכה ג 7
הלכה ח 7
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה ב 7
פרק ג 9
הלכה א 9
הלכה ג 9
הלכה ה 11
הלכה ו 11
הלכה ז 13
הלכה ח 13
פרק ד 14
הלכה א 14
הלכה ה 18
הלכה ו 19
פרק ה 19
הלכה א 19
הלכה ב 22
הלכה ד 22
הלכה ו 23
פרק ו 25
הלכה א 25
הלכה ו 26
פרק ח 27
הלכה א 27
הלכה ג 27

פרק א

הלכה א

ע"ד דבר קפרא דו יליף לה מן קריא למה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין ארחב"א שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים. פירוש כמו שכתב הרב ר' אליהו הזקן בתו"י ז"ל משום כדי שיהיה הכירא לצדוקים ע"כ עשו רבנן אחיו הכהנים טמאין לגבי' כל הימים כדי כשיגעו בו ביום האחרון יהיה צריך טבילה ויעבוד בלא הערב שמש ויהיה הכירא לצדוקים שהיו אומרין במעורבי שמש היתה נעשית וכן הוא במס' פרה ע"ש ופריך בלא כך אינו טמא מחמת הזייתו וא"כ למה עשו הכירא לצדוקים בזה הלא בפשיטות יש הכירא שלא יטבול אתמול בערב ויטבול ביום האחרון בלא הערב שמש ולמה צריך הכירא אחרת ומשני אר"ב אף ב"ק א"ל סילסול ומעלה הוא בפרה דבאמת הוי מעלה הוא בפרה דאחיו הכהנים הוי טמאין לגביה ע"כ שפיר היה יכול לטבול אתמול בערב ויהיה הכירא ממילא לצדוקים ע"י אחיו הכהנים בנגיעתן דהא הן הוי טמאין לגביה באמת משום מעלה ועיין בתוס' שמבואר זה באורך:

רשב"ל בעי קומי ר"י אי מה איל המלואים מעכב אף שעיר של יוה"כ מעכב. בתמיה וא"כ היכי ילפית דבר שאינו מעכב מדבר המעכב ושאל הגמ' אם קיבל ר"י הקושיא מרשב"ל או לא וקפשיט דבודאי קיבל דהא ר"מ מתמה עליו למה קיבל ויתביניה לא מצינו דבר מעכב למד מדבר שאינו מעכב בתמיה אלמא דמוכח מהא דר"מ דקיבל:

אר"ח ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבנטים של בנים. פי' דס"ל דלא היה מלביש האבנט לאהרן בפ"ע אלא עם הבנים ביחד כדכתיב בפ' תצוה וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו ונמצא לפ"ז שהיה ציץ ומצנפת של אהרן קודם לאבנט כמו שכתוב בפ' תצוה דהא האבנט היה לבוש בליבוש הבנים וציץ ומצנפת כתיב קודם לבישת האבנט אהרן ובניו כדמסיק יהודא ברבי אומר וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו ונמצא לפ"ז דהא עיקר הסדר הוא כמבואר בפ' תצוה והא דכתיב בפ' צו סדר אחר דמתחלה לבש לאהרן האבנט ואח"כ הציץ ומצנפת ע"ז מסיק א"ר אידי הדא דתימר למצוה ר"ל הוא רק על מצות חינוך אבל בציווי ר"ל בציווי לדורות לעיקר הדין ויקרב משה את אהרן ואח"כ וגו' ואח"כ ויקרב משה את בני אהרן וגו' כמבואר בפ' צו דלבישת אבנט אהרן קודם ציץ ומצנפת ואח"כ לבישת בנים באבנט ולא קשו קראי אהדדי דבפ' תצוה הוא למצות חינוך והא דכתיב בפ' צו הוא להורות על הציווי דלדורות ובבבלי משני קראי הללו באופן אחר בפלוגתא דאמוראי אבל בירושלמי מוקי הא דבפ' צו דמספר סדר המעשה כדי להורות לדורות שכן עיקר הלכה. וכן מצאתי בתו"כ פ"ח ס"ז גבי וישם עליו את החושן פרשה

זו נלמדה מיד ונלמדה לדורות ומפרש בס' עשירית האיפה בשם הרב זי"ר ז"ל דקשיא דבתחלה כתיב וחגרת אותם משמע שניהם בב"א והכא משמע שחגר לאהרן תחלה אלא בא להורות דאבנטו של כה"ג ביוה"כ זה אבנטו של כהן הדיוט עכ"ל ז"ל והוא לפי שיטת הבבלי במס' יומא דף י' אבל לפי הירושלמי ה"פ דנאמרה בשעתה שקיים משה הלבשתן ונאמר הסיפור של עשייה בסדר הזה להורות להדורות שכן עיקר הלכה וכן כתב בס' עשירית האיפה שם ס"ג דמספר סדר הנעשה להורות לדורות שכן הדין בסדר הלבשתן שהוא בסדר הזה ומתורץ קושית הש"ק ז"ל. ודו"ק:

תמן תנינן אלו מושכין ואלו מניקין כו' א"ר יוחנן מודה ר"מ שאם פירקו את הישנה בשחרית כו' אף זו היתה תמיד. ר"ל דבדיעבד מודה ר"מ:

א"ר יוחנן מישיבת אהרן ובניו למד ר' יוסי כמה דתימר בישיבת אהרן ובניו צריך שימסור יום ללילה ולילה ליום. ר"ל דסגי בכך ונקרא תמיד אף הכא צריך שימסור לילה ליום ויום ללילה ר"ל דסגי בכך ר"ח בר יוסף אמר מכיון שמסר יום ללילה דיו וסגי במסירת יום ללילה ולא בעינן מסירת לילה ליום ושאל מה אמר ר"ח בר יוסף בישיבת אהרן ובניו ומסיק דלרחב"י סגי במוסר יום ללילה ולא בעינן מסירת לילה ליום ונמצא דלר"י דצריך שימסור גם לילה ליום ע"כ א"א לפרק המשכן בלילה דהא צריך מסירת לילה ליום ואי דיחזור ויעמידו בלילה הא הקמת לילה פסולה ליום ונמצא דאינו מוסר לילה ליום וע"כ דלא היה הפריקה בלילה כלל ע"ז אמר אשכחת אמר ע"ד דר' יוחנן היה שם שבע עמידות וששה פירוקין כו' פי' דהנה במדרש פ' נשא פ' י"ב איתא שם פלוגתא דסתמא דמדרש אמר דהיה בכל יום פירוק אחד ור"ת בר"י ס"ל שם דהיה בכל יום ב' עמידות וב' פירוקין אחד בבוקר ואחד בין הערבים וחד מ"ד ס"ל דהיה ג' עמידות ושלש פירוקין אחד לתמיד של שחר וא' למילואים ואחד לתמיד של ערב עיי"ש וע"ז קאמר הירושלמי הכא דלר' יוחנן ע"כ לא היה בשבעת ימי המילואים רק ז' עמידות וששה פירוקין דכיון דלא היה הפריקה בלילה דהא בעינן דימסור לילה ליום והקמת לילה פסולה לעבודת היום כדאיתא בסמוך וע"כ לא היה איפשר לפרוק בלילה ונמצא דבכל יום של שבעת ימי המילואים היה עמידה אחת רק לבתר עבודת של שחר על תמיד של ערבית דהא אי היה מחויב לפרוק גם לעבודת שחר נמצא דהלילה לא מסר אוה"מ לעבודת היום כלל וע"כ מפרק רק לעבודה אחת דהוא לתמיד של ערבית לעבודת ערב כדאמר סילק את הישנה שחרית וסידר חדשה בין הערבים וע"כ היה בכל יום משבעת ימי המילואים חד עמידה וחד פריקה ונמצא דהיה ז' עמידות וששה פירוקין דהא ביום הראשין לא בעי פירוק דהא כל עיקר הפירוק הוא כדי להקים בכל יום כדמסיק שכלו

הקמותיו ולפ"ז ביום הראשון ל"צ לפרקו דהא מקיים הקמה בלא"ה אבל לרחב"י דס"ל דהיה הפריקה בלילה דלא צריך מסירת לילה ליום א"כ בבוקר קודם תמיד של שחר היה ג"כ עמידה ופריקה ואח"כ עמידה לתמיד של ערב על עבודת לילה ואחר העבודה היה פורק עד שחרית בבוקר ונמצא דבז' ימי המילואים היה ב' עמידות וי"ג פירוקין נמצא דלא היה רק י"ג פירוקין בשבעת ימי המילואים ומסיק ותני היכן ידעינן דהיה קימה ופריקה ע"ז מסיק תני כל שבעת ימי המילואים היה משה מושח את המשכן ומעמידו ומפרקו כו' ביום השמיני העמידו ולא פירקו כדכתיב ביום כלות משה להקים את המשכן כדמסיק בסמוך שגמר ההקמותיו דתו לא פירקו ריבר"י אומר אף בשמיני העמידו ומשחו ופרקו דס"ל כמ"ד דג' הקמות ופריקות היה כל ז' ימי המילואים א' לתמיד של שחר וא' למילואים וא' לתמיד של בין הערבי' ונמצא דהיה היכירא ביו' השמיני שנגמר הפריקה וההקמה כשהיה מקים אותו אחר תמיד של שחר והקריב עליו תמיד של בין הערבים דקרבן מילואי' נגמרה דע"כ צ"ל היכירא בשמיני שהוא יום גמר הקמתו דאל"כ הלא בתשיעי היה כלה ההקמות וע"כ דבשהקים בשמיני אחר תמיד של שחר היה בזה הקמה שכלה מעתה הקמה דהיה עובד תמיד של ערבית בהקמה ההיא דבשאר הימים היה פורק בפעם ההיא על מילואים וזה היה ניכר שכלה הקמותיו שלא פירקו עוד לבתר ההקמה מפריקה של שחר ומקריב תמיד של ערבית ויעמוד כן לעולם ע"ז מסיק דלפ"ז לר"י אליבא דריבר"י היה שם י"ד עמידות וי"ג פריקות במשך שבעת ימי המילואים ולר"ח בר"י היה שם כ"א עמידות ועשרים פירוקין דלר"י היה ב' עמידות וב' פירוקין א' למילואים וא' לתמיד של ערבית ולר"ח בר"י היה ג' פירוקין ועמידות א' לתמיד של שחר וא' למילואים וא' לתמיד של ערבית. א"ר זעירא זאת אומרת שעבודת לילה פסולה לעבודת היום כדאיתא במדרש כדכתיב ביום הקים את המשכן ביום את מקימו ואין את מקימו בלילה והא דקאמר ר"ז זאת אומרת הוא כדברינו דאל"כ היה לו לר"י ג"כ ב' פירוקין אחת ביום ואחת בלילה ולאחר שנפרק בלילה היה חוזר ומעמידו לתמיד של שחר א"ו דס"ל דבעינן שימסור לילה ליום ע"כ דלא היה פורקין בלילה דאל"כ האיך היה מעמידו בלילה אח"כ למוסרו ליום הא הקמת הלילה פסולה לעבודת היום וכדברינו לעיל:

הלכה ב

ואינו טמא משום הזייתו. הירושלמי לא מביא כלל הפלוגתא דר"ע ורבנן כמו בבבלי דף י"ד ומשמע לשיטת הירושלמי דלא נחלקו ר"ע וחכמים בזה ומצוי הוא כמה פעמים עיי' בריש מכלתין בדברינו:

הלכה ג

למה לא אמר שעיר אמר ר"ב קרטיגנא כו'. עיי' לקמן פ"ה ה"ו תמצא לזה הענין וזה הלשון ובאמת הוא שייך לשם ונשתרבב לכאן כדרך הירושלמי בכ"מ כידוע להרגילים וכן איתא שם בגליון עיי"ש:

הלכה ח

אמר רבי מנא לא מסתברא דלא ביום הכפורים מאשמורה הראשונה כו'. ר"ל הא אלא מסתברא יותר לומר דביוה"כ מאשמורה הראשונה וברגלים מחצות כי ברגלים יבואו לידי צמאון אם ישכימו מאשמורה הראשונה קודם שנתעכלה מזון שאכלו בערב מה שאין כן ביוה"כ דלא אכלו בערב אלא קודם חשיכה וכבר נתעכל המזון מסעודת היום ובפרט הכה"ג דלא אכל הרבה קודם חשיכה:

פרק ב

הלכה א

תני אר"י מנין להצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת ת"ל ונתנו בני אהרן וגו' אמר ר"ש וכי עלת על לב כו' א"כ למה נאמר ונתנו בני אהרן וגו' לימד על הצתת אש. ר"ל אש דהדיוט שלא תהא אלא בראשו של מזבח התיבון והא כתיב והאש על המזבח וגו' מכאן להצתת האש ר"ל אש דהדיוט שלא תהא אלא בראשו של מזבח דברי ר"י ע"ז מקשה מחלפה שיטתיה דר"י תמן הוא צריכה כהן כשר גבי הצתת אליתא מרבה קרא כהן וגבי אש דהדיוט לא רבי קרא אלא בראשו של מזבח ולא כהן ושיטה מוחלפת היא דהא ע"כ דאש דהדיוט צריכה יותר כהן מן הצתת אליתא דהא פשטות הקרא קאי על אש דהדיוט ומרבה ר"י כהן גבי הצתת אליתא ובאש דהדיוט לא רבי אלא ראשו של מזבח ולא כהן ע"ז משני רתב"י מה את ש"מ נאמר בראש המזבח וזר בתמיה וכי בשביל דרבינן ליה שצריכה ע"ג המזבח ע"כ קסברת מיניה דלא בעי כהן בתמיה דפשיטא דצריך כהן. ועיין בתוס' ותמצא טעם בדברינו:

הלכה ב

פתילה שכבת צריכה דישון מה מיד. עיי' בתוס' הרי"ד שמבואר היטב היטב בע"ה הסוגיא הזאת:

שמן מהו שיהא צריך דישון. כיון דלא מסקינן הכא כמו בבבלי נידשן השמן נידשן הפתילה אלא פתילה שכבתה צריכה דישון ואיפשר דקאי על הפתילה לבד וע"כ מיבעיא ליה אם גם השמן צריך דישון ע"ז קאמרינן מילתיה דר"ש בר ר"י שמן צריך דישון ר"ש

בר ר"י בעי מעתה בא' בתקופת טבת מחצי לוג לכל נר בא' מתקופת תמוז מחצי לוג לכל נר ופי' המפרשים ז"ל לא הבנתי אהיכא קאי מעתה אי דקאי על המתני' דמנחות שהיו נותנים מחצי לוג לכל נר כמו שפירש הפ"מ ז"ל ע"ז קשה לי מאי דמסיק א"ר יוסי אין מן הדא לית ש"מ כלום תיבות הללו אין להן הבנה בזהו דהול"ל אר"י כיי דתנינן תמן ב"ב על הפקיע שהיה מזייג את הפתילות הפי' בזה הוא דכבר כתבתי לעיל שיטת רש"י ז"ל ושיטת הרשב"א ז"ל דרש"י ז"ל ס"ל דבבוקר מכבה המנורה. והרשב"א ז"ל דס"ל דאינו מכבה אלא אם מצאן דלוק מניחן עד שיכלה השמן ומביא ראיה מספרי ר"פ בהעלותך. אולם בספרי שלפנינו לא נמצא כגי' הרשב"א ז"ל ושפיר נוכל למימר דמכבה בבוקר ואין לנו ראיה לא לכאן ולא לכאן ועי"ז יתפרש שפיר סוגיא דידן דקאי רשבר"י אברייתא זו שלפנינו פתילה שכבתה צריכה דישון ומשמע ליה דגם נדשן השמן או דהיה לפניו בברייתא כמו בבבלי בשם רבי מפורש דנדשן השמן נדשן הפתילה ע"ז מקשה מעתה דצריכה דישון השמן בשכבתה הפתילה מעתה בא' בתקופת תמוז מחצי לוג לכל נר ובא' בתקופת טבת מחצי לוג לכל נר בשלמא אם אמינא כשכבתה הפתילה א"צ השמן דישון שפיר ניחא דאמת דנותן חצי לוג לכל נר בכל לילה אבל השמן הנשאר ג"כ בכלל חצי לוג וכי אשמעינן ממתני' דנותן בכל לילה חצי לוג חדש ז"א אלא דנותן במנורה חצי לוג לכל נר אבל לא חדשים והשמן שנשאר בתקופת תמוז למחר בבוקר מכבה ומשלים בלילה הבא החצי לוג והספרי שמביא הרשב"א ז"ל יכול יכבה ת"ל יאירו שבעת הנרות וגו' ה"פ יכול יהא מחויב לכבות דאינו רשאי לדלוק אלא מערב עד בוקר ת"ל יאירו ללמדך שמותר ואינו עובר על עשה מערב עד בוקר אבל מ"מ מכבה משום הפסד השמן אבל השתא דס"ל דכבתה הפתילה נדשן השמן א"כ אם נכבה בבוקר יצטרך לדשן השמן וא"כ פשיטא דאינו מכבה דפשיטא דטוב יותר שידלוק משיכבה כיון דיצטרך לדשן א"כ טוב יותר שידליק דכי אסור לו לדלוק וא"כ יפסיד חנם השמן וא"כ קשה לפ"ז למה נותן בא' בתקופת תמוז מחצי לוג לכל נר הלא יצטרך להפסיד השמן והתורה אמרה מערב עד בוקר יתן מדתה לכל לילה כמו שהוא א"ו דפתילה שכבתה א"צ דישון השמן וע"כ לא הפסיד כלום כשנותן בא' בתקופת תמוז חצי לוג לכל נר משום דיכבה בבוקר ושמעינן ממילתיה דר"ש בר"י דפריך הכי דס"ל דוודאי פתילה שכבתה צריכה דישון גם השמן ומקשה ע"ז קושייתו וא"ל ר"י אין מן הדא לית ש"מ כלום דלעולם אימא לך דפתילה שכבתה נדשן השמן ג"כ ואין מן הדא דקפרכת מעתה בא' בתקופת טבת וכו' לית ש"מ כלום דתנינן תמן ב"ב על הפקיעה שהיה מזויג הפתילות וא"כ לא הפסיד כלל השמן לאיבוד:

אמר רבי יוחנן לא קבעו פייס לתמיד של בין הערבים אלא אמרו מי שזכה בשחרית כו' והא תני כפייס של שחרית כן פייס של בין הערבים הזוכה זוכה לעצמו. פי' סיומא דברייתא הוא והא דמסיק סיומא דברייתא הוא ע"פ מה דגרסינן בבבלי מיתיבי כשם שמפייסין שחרית כך מפייסין בין הערבים ומשני כי תניא ההיא בקטורת קמיירי ע"כ וע"כ מסיק סיומא דברייתא הזוכה זוכה לעצמו דלא נימא דמיירי בקטורת זה אינו דקיימא לן בקטורת דלא היה פייס למחתה אלא כהן שזכה בקטורת אומר לזה שעל ימינו זכה את במחתה דרשות ביד הכהן הזוכה בקטורת לזכות בעד חבירו המחתה ולא מצינו בעבודה אחרת שיהא יכול הכהן הזוכה לזכות עבור חבירו אלא תלוי הכל בפייס אלא הזוכה זוכה לעצמו ומדקתני הזוכה זוכה לעצמו ש"מ דלא מיירי בקטורת ודו"ק:

פרק ג

הלכה א

אמר ע"א נולד איש פלוני בשבת כו' מלויתא איברותא דזהרא על סוסיתה. בפי' המלות הללו נחלקו הק"ע והפ"ע ז"ל ולא אוכל להכריע אך תיבת סוסיתה היא שם העיר כפי' הפ"מ ז"ל שכן מבואר בירושלמי כתובות פ"ב ודו"ק:

הלכה ג

שאלו את בן זומא מה מקום לטבילה זו א"ל מה אם בשעה שהוא נכנס מקודש לקודש טעון טבילה מחול לקודש כ"ש לא צורכה דלא מקודש לקודש לא יהא טעון טבילה מחול לקודש יהא טעון טבילה אר"ש וכיני כו'. כדי להבין הקושיא דפריך ל"צ דלא מקודש לקודש כו' וכדי להבין הנפ"מ בין בבלי וירושלמי בזה דלהבבלי מרכיב תרווייהו בהדדי מה הנכנס מקודש לקודש וממקום שענש כרת למקום שענש כרת ואילו בירושלמי מחלקין להו ולק"ו דמקודש לקודש מיפריך ורק נשאר הק"ו דכרת כדי להבין זאת נדקדק דקדוק אחד דבלשון הבבלי גרסינן ממקום שענש כרת למקום שענש כרת ובלשון הירושלמי גרסינן מקודש לקודש שאינו ענוש כרת ועי"ז יתפרש לן באר היטב הסוגיא הזאת וגם הסוגיא שאח"כ בע"ה דשיטת הבבלי דהא דהצריכה התורה טבילה לכ"ג בנכנס מקודש לקודש הוא לאו משום חשש טומאה אלא מעלה בעלמא גזה"כ הוא דטעון טבילה וק"ו הוא על מחול לקודש נמי דמעלה בעלמא הוא להצריכו טבילה אף בלא חשש טומאה ולאו משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא כך הילכתא דביאת מקדש טעון טבילה ולאו משום טהרה ובזה ס"ל כר"י דס"ל ג"כ דלאו משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא סרך טבילה כדפירש"י ז"ל לסרך ולתפוס בשם טבילה עכ"ל ז"ל

והוא משום שיזכור טומאה ישנה ויפרוש מן העזרה אלמא דלאו משום טהרה וטבילה נגעי בה דלא עשאו רבנן טמא עד שיטבול ז"א אלא דטובל בלא חשש טומאה ולאו מדין טהרה וטומאה נגעו בה וכן ס"ל לב"ז ג"כ דלאו משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא מעלה בעלמא ורק לב"ז הוא מדאורייתא ולר"י הוא מדרבנן אבל שיטת הירושלמי אינו כן אלא דלב"ז הוא הא דצריך טבילה מקודש לקודש הוא משום לתא דטומאה וטהרה והוי מעלה בנכנס מקודש זה לקודש אחר דצריך טבילה משום טהרה דשמא נטמא בקודש ראשון ועשאו התורה טמא על ביאת קודש השני וצריך טבילה וטהרה ככל טבילות והשתא ניחא כשעשה הק"ו מקודש לקודש פריך הגמ' מאי ק"ו הוא מה מקודש לקודש טעון טבילה מחול לקודש לא כ"ש משמע מזה דמחול לקודש טעון יותר טבילה כשנטמא משנטמא בחול ונכנס לקודש ע"ז פריך דמאי ק"ו הוא דמ"ש קודש מחול דכך לי אם נטמא בקודש כמו שנטמא בחול והיינו דקאמר ל"צ דלא מקודש לקודש לא יהא טעון טבילה מחול לקודש צריך טבילה בתמיה דמהכ"ת נימא נפ"מ בין שנטמא בקודש לבין שנטמא בחול ע"ז השיב ר"ש דשפיר ק"ו הוא דבשנטמא בקודש אינו ענוש כרת כשהולך בקודש ואם נטמא בחול ענוש כרת וא"כ הגם דלענין איסור אין נפ"מ בין בשנטמא בקודש בין בשנטמא בחול אבל לענין כרת נפ"מ דבשנטמא בקודש אינו ענוש כרת כשהולך במקדש ע"ז פריך ואפילו מקודש לקודש ג"כ יהא ענוש כרת כיי דתנינן תמן השתחוה וכו' וע"י דברינו אלה יתבאר הסוגיא שלפנינו בע"ה:

מה חלוק ר"י על טבילת סרך או משם כו'. פי' טבילת סרך הוא דבר הצריך טבילה בלא שום טומאה ולא עשאוהו רבנן טמא שצריך טבילה אלא טבילה בעלמא ולא משום דטומאה וטהרה נגעו בה כמו בכניסה לעזרה שצריך טבילה דלר"י הוא לאו משום דעשאוהו טמא אלא כדי שיזכור שמא בעל קרי הוא וכן טבילת עזרא לב"ק הוא ג"כ משום שלא יהו מצויין אצל נשותיהן כתרנגולים כדכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה"ת דהאי טבילה לאו משום טומאה וטהרה נגעו בה אלא כדי שלא יהו מצויין אצל נשותיהן טבילה הזאת נקראת טבילת סרך וע"כ כשמיבעיא ליה על המתניתין דזב שראה קרי דר"י פוטר אם ר"י חולק רק במתניתין הזאת משום מה מועיל הוא שהוא טובל או דר"י חולק לגמרי על כל התקנה דטבילת סרך כדמיבעיא בבבלי ומה נפיק מביניהון ראה קרי ר"ל ראה קרי בעלמא ולא בזב שראה קרי א"ת דר"י פוטר במתניתין דזב שראה קרי משום מה מועיל הוא וא"כ לפ"ז בראה קרי בעלמא מועיל הוא א"ת דחלוק ר"י על כל עיקר טבילת סרך ד"ת הוא בתמיה א"כ פשיטא דא"צ טבילה לב"ק משום דלאו ד"ת הוא אלא טבילת

סרך ור"י חולק על טבילת סרך ע"ז קפשיט מהא דידן דר"י ס"ל טבילה לכניסת עזרה משום טבילת סרך אלמא דר"י ס"ל טבילת סרך:

הלכה ה

כתיב בתמיד בבוקר כו'. כל הסוגיא מתפרשת יפה כמו שכתוב בגליון. ודבר זה מצוי הוא שנפל טעות הדפוס בהסידור. ועפ"מ שמסדר בגליון עולה יפה הסוגיא. ודו"ק:

הלכה ו

מ"ט דר"מ ופשט כו' ורחץ כו' אר"מ קומי ר' יודן ע"ד דר"מ רחיצה חוצצת. והוא כמו דס"ל לרבי אליבא דר"ח בבבלי דף ל"ג עיי"ש כו' אינו כן אלא פשט וקידש ורחץ ולבש וקידש כדאיתא שם דף ל"ג הנ"ל הך קידושא בתרא לר"ח כשהוא לבוש מקדש:

שמואל אמר אחת פשוט ואחת לבוש שתיהן לבא. פי' דשמואל מפרש דהנך תרי קידושי דבכל עבודה היא אחת לפשיטה ואחת ללבישה אבל לא לעבודה אחת ז"א אלא כל א' וא' הוא על להבא על העבודה שצריך הוא להתחיל לעבוד וקודם שהתחיל העבודה צריך קידוש אבל ל"צ קידוש על העבודה שעבד בה הילכך לאחר שלבש צריך לקדש על העבודה שיעבוד ולאחר שגמר העבודה צריך עוד הפעם לקדש לרבנן קודם הפשיטה ולר"מ ורבי לאחר הפשיטה הוא בשביל העבודה דלהבא והקידוש שעל הפשיטה הוא על העבודה דלהבא. וב"ק אמר אחת לבא ואחת לשעבר ושתיהן לבוש פי' דס"ל דעבודה אחת צריך ב' קידושין אחת להבא קודם שהתחיל לעבוד צריך קידוש לאחר לבישה תומ"י קודם עבודה ומה שטובל קודם הפשיטה הוא ג"כ קידוש של אותו עבודה ולא על הפשיטה דעבודה דלהבא ז"א אלא דס"ל דכל עבודה ועבודה צריכה ב' קידושין אחד לפניה ואחד לאחריה ושתיהן על הלבישה רק אחת קודם העבודה ואחת לאחר העבודה. ובזה נחלקו שמואל וב"ק דשמואל ס"ל דקידוש אחת על הלבישה וקידוש אחת על הפשיטה וקודם הפשיטה או לאחר הפשיטה מקדש בשביל עבודה דלהבא אבל על הלבישה הזאת קידוש לאחריה ז"א אלא על הפשיטה שנדרש לו הפשיטה בשביל עבודה דלהבא אבל לאותו עבודה א"צ פשיטה ונמצא דשניהן על העבודה דלהבא קאי וב"ק ס"ל דבעי שני קידושין על הלבישה אחת קודם שעבד ואחת לאחר שעבד וע"ז אמר ר"י דהכל מודים בקידוש ראשון שהוא לבא והכל מודין בקידוש האחרון שהוא לשעבר דבקידוש האחרון ע"כ אלשעבר צריך ב' קידושין על הלבישה האחרונה אחת קודם העבודה ואחת לאחר העבודה דל"ל על הפשיטה ז"א דאי על הפשיטה א"כ היא על להבא לר"מ לאחר הפשיטה ולרבנן דקודם הפשיטה נמי על עבודה דלהבא דעיקר הקידוש הוא על הפשיטה דבגדים זו כדי שילבוש בגדי קודש אחרים לעבודה שניה

אבל לאותו עבודה א"צ להכשיר בפשיטה אבל בהא ל"ל כן ויש אדם מקדש ללבוש בגדי חול הילכך אפילו לשמואל דס"ל דהקידוש אחת קאי על הפשיטה בשביל עבודה דלהבא הנ"מ כשילבוש להבא דהוא לאחר הפשיטה בגדי קודש לעבוד עבודה אבל לא כשילבוש אח"כ בגדי חול וכן בקידוש הראשון הכל מודים דהוא על להבא אפי' לב"ק דס"ל אחת לשעבר ואפילו לר"מ ורבי מ"מ בקידוש הראשו אפילו לר"מ דס"ל דצריך קידוש ראשון לאחר הפשיטה דבגדי חול ע"כ דהקידוש הזה הוא על להבא ולא נחלקו שמואל וב"ק אלא בקידושין דאמצע בין עבודה לעבודה. ודו"ק:

בד שיהו חדשים וכו' אפילו שחקים. ע"כ דממעט בשעשאן להדיוט כפי' הפ"מ ז"ל ר"ח בשם ר"י במחלוקת דאיכא תנא דס"ל דבנעשה להדיוט מותר לגבוה וכמו שמבואר לקמן על הא דקאי ר"ח בשם ר"י על הברייתא דעושה כלי לגבוה וכמו דמסיק אח"כ במסקנא. ואגב גררא מביא הגמ' הברייתא אחריתי עור שעיבדו לשם קמיע מחלוקת ת"ק ורשב"ג א"ר יוסי הוינן סברין מימר מה פליגין להדיוט כפי' הק"ע ז"ל לתפילין מקמיע אבל לגבוה לצורך בהמ"ק ובגדי כהונה לא מן מה דתני אבני קודש צריך שתהא חציבתן בקודש כו' משמע אבל אם נחצבו להדיוט אסור לגבוה ואר"ח בשם ר"י במחלוקת היינו ההיא דמביא לקמן עיקר מילתא דאמר עלה ר"ח בשם ר"י במחלוקת דס"ל דנחלקו בזה במחלוקת בברייתות אם בשנעשה להדיוט אם מותר לגבוה הדא אמרה אף לגבוה פליגין ת"ק ורשב"ג ומביא ההיא דאמר עלה ר"ח בשם ר"י במחלוקת דתני העושה כלי לגבוה עד שלא נשתמש בו גבוה מותר להשתמש בו הדיוט וכו' והא תני העושה כלי לגבוה אסור להשתמש בו הדיוט אע"פ שלא נשתמש בו גבוה ע"ז אמר ר"ח בשם ר"י במחלוקת דתני העושה כלי להדיוט עד שלא נשתמש בו הדיוט מותר להשתמש בו גבוה כו' והא תני העושה כלי להדיוט אל ישתמש בו גבוה כ"ז סיומא דר"ח בשם ר"י כמחלוקת הוא מהדיוט לגבוה כמו כן מגבוה להדיוט כ"ז הוא שיטת ר"ח בשם ר"י דאיכא פלוגתא מהדיוט לגבוה והילכך מוקי האי בד שיהא חדשים לשם גבוה אבל בשנעשה להדיוט אסור במחלוקת דאיכא תנא דס"ל בשנעשה להדיוט מותר לגבוה והיינו הך תנא וכן מוקי הברייתא דאבני קודש צריך שתהא חציבתן בקודש אבל בנחצבו להדיוט אסור ס"ל לר"ח בשם ר"י דבמחלוקת הוא דלחד תנא דברייתא מותר והילכך מוקי האי ורמינהו דפרכינן על העושה כלי לגבוה עד שלא נשתמש בו גבוה דתני חדא מותר ותני אידך אסור. מוקי כתנאי מהברייתות הללו דלחד ברייתא עד שלא נשתמש בו הדיוט מותר לגבוה ואזיל ר"ח בשם ר"י בחד שיטה דהא דתנינן דנעשה להדיוט אסור לגבוה הוא במחלוקת דלחד תנא מותר וע"ז מסקינן דרב חונה בשם רבנן דתמן נחלקו על ר"ח בשם ר"י דאשכח תנא

בברייתא דס"ל בשנעשה להדיוט מותר לגבוה והילכך מוקי הנך ברייתות במחלוקת זה אינו תיפתר שבא מתרומת הלשכה שהמעות היה מתחלה מתרומת הלשכה וצריך לכתחלה לעשותם לגבוה הילכך אף אם שינה בהם ועשאם להדיוט מותר לגבוה כגון שלא נשתמש בהם אבל העושה כלי להדיוט ממעות הדיוט אף שלא נשתמש בו הדיוט אסור לגבוה וליכא תנא דס"ל דפליג בזה בעושה כלי ממעות הדיוט להדיוט שיהא מותר לגבוה ע"כ לית ש"מ כלום ודו"ק:

הלכה ז

התיב רבי חייא בר בא והא כתיב ושחט והזה כו' לא הוכשרה באשה כאיש. פי' וא"כ מדפסול באשה ע"כ דפסולה נמי בזר א"ל הרי הזיי' מימי' הרי היא כשירה בזר ופסולה באשה א"ל תמן לית כתיב בהן וליידא מילתא כתב איש להכשיר את הזר פי' בתמיה למה לן האי איש להכשיר את הזר דהא ממילא ידעינן מדלא כתב כהן אלא ע"כ איש למעוטי אשה ואיש דווקא ולא אשה היא איש היא אשה בתמיה ברם הכא כתיב כהן היא זר היא אשה א"ת כשירה בזר תיכשר באשה לפיכך לא דמי להזייה דהתם אף דפסולה באשה כשירה בזר מכיון דלא כתיב כהן וע"כ כשר בזר ואשה פסולה מדכתיב איש אבל הכא דכתיב כהן מהכ"ת למעט אשה יותר מזר:

הלכה ח

ויעשו דדין זה ע"ג זה. פי' דמקשה למה לא עשה ב"ק יותר מי"ב דדין וע"כ הוא משום דלא היה מקום מחזיק יותר מי"ב דדין [עיי' בתוי"ט ז"ל דמיגע למצוא מקום על י"ב דדין] ע"ז מקשה נהי דבהיקף לא היה מחזיק יותר מי"ב דדין הא יכול לעשות ב' מדרגות דיעשה דדין זה ע"ג זה ע"ז משני א"ר יונה כיום מרובה של תמיד ר"ל דהא דעשה במספר י"ב דדין הוא משום דצריך י"ב ליום מרובה של תמיד דבשבת בי"ב כהנים היה נעשה התמיד והיה צריך כדי שיהא שנים עשר אחיו הכהנים העוסקים בתמיד מקדשין ידיהם ורגליהם בב"א כדאיתא בבבלי ולזה היה צריך המספר י"ב וע"כ לא היה צריך יותר:

העליון משום כלי פחות ברובו והתחתון אין בו משום אוירו של כלי. בתמיה פי' דהירושלמי קאי בשיטתיה דר' ישמעאל דס"ל במס' סוטה דף ט"ו ובירושלמי בפ"ב שם דמי כיור מי מעיין הם דהוא בעצמו היה מי מעיין ומבואר היטיב בתוס' הרי"ד ע"כ מקשה האיך הוי מעיין הא הוי מים שאובין דהא הוי כלי ומשני אריב"ל אמת המים היתה מושכת לו מעיטם והיו רגליו בדרום פחותים כרמונים ונתבטל מתורת כלי והוי מעין ובתשובה בענין מקוה הארכתי בזה:

פרק ד

הלכה א

ויביא ב' חוטין אחד שחור ואחד לבן ויקשור עליהם. פי' על הגורלות יקשור חוט לסימן לבן לאחד ושחור לאחר ומשני ת"ל גורל וכו' שיהא ניכר וכו' אבל חוט דק אינו ניכר ע"ז פריך ויקח צרורות לבן ושחור דאז ניכר לעינים שאינו חוט דק ע"ז משני ת"ל גורל אחד וכו' שיהא ניכר שהוא לה' אבל סימן אינו ניכר ואינו מוכיח על עצמו לכל כמו דמסיק דבעינן שיהא מוכח מעצמו אבל שחור ולבן אינו ניכר מצד עצמו דמניין שהוא לה' ע"ז פריך ויכתוב עליו למה לחקוק בחקיקה יהא די בכתיבה ומשני ת"ל וכו' שיהא ניכר שהיא וכו' לעולם דכתיבה פעמים נמחק אבל חקיקה הוא לעולם הדא אמרה חקוקין היו והעיקר דגורל הוא דבר הניכר וקס"ד דווקא חוט שהחסרון שאינו ניכר לעיני אדם ומסיק דז"א אפילו דבר הניכר לעיני אדם נמי לא עד שיהא מוכח מעצמו שיהא הגורל ניכר ע"כ לא מועיל סימן ותני כן בשתי קלפות וכו' אחד שהגורלות נתונין בתוכה ואחד ששמות השבטים בתוכה וכו' אלמא דהתם נמי כיון דכתיב בגורל תחלק הארץ לא עשו בסימן אלא ששמות השבטים בתוכה מפורש אבל לא בסימנים לכל שבט משום דגורל אינו בסימן אלא מפורש ודו"ק:

נגע בהם כשהם למטה ונתערבו אק השעירים כמצותן. פי' למ"ד דגורלות הוא רק למצוה אבל לא לעיכוב ויכול לקובעם בפה אפילו לאחר הגורל דלא נקבע ע"י הגורל כדמוכח בבבלי דף מ' ע"ב דגרסינן שם ת"ש שאלו תלמידיו את ר"ע עלה בשמאל מהו שיחזור לימין וכו' הלא"ה מהדרינן ליה והא אמרת הגרלה מעכבא וכיון דקבעתיה שמאל היכי מהדרינן ליה וכו' עיי"ש הרי מוכח דלמ"ד דאין הגרלה מעכבא לא נקבע ע"י הגרלה. ועיקר הגרלה הוא למצוה שיעשה הגרלה ויקבע בפה לשם על מי שעלה הגורל לשם. אבל לא נקבע ע"י הגרלה בעצמה בלא קריאת שם ועיקר הגרלה הוא למצוה ואם אינו רוצה לקיים המצוה דהגרלה ורק יקבע בשם שפיר דמי. ומ"ד דס"ל דהעליה מעכבא ס"ל להירושלמי לקמן כאשר נפרש בע"ה לקמן הנ"מ כשרוצה להגריל והניח הגורלות למטה בקלפי אז אין לו לקרא שם למי שירצה אלא מחויב להעלות ויתברר ע"י העלאה מי לשם דזכתה כבר הקלפי לברר ע"י העלאה אבל אם לכתחלה לא הניח בקלפי הגורלות ורוצה לכתחלה רק לקרא שם שפיר נקבע ע"י קריאת שם אך כשהניח הגורלות למטה בקלפי אז אין לו לברור בעצמו ולהניח הקלפי ז"א דכבר זכה הקלפי שיתפרשו השעירים דווקא ע"י העלאה ומחויב להעלות והעלאה יברר מי לשם וע"כ קאמר נגע בהם כשהם למטה בקלפי לפי דהגורלות מונחים בקלפי מעורבין כמו שכתב הרמב"ם ז"ל דטרף

לשון ביצים טרופות ואם נגע בכל אחד אחד בימינו ואחד בשמאלו ונתערבו אח"כ קודם שהעלה אותן למעלה ולא העלה אותן אין השעירין כמצותן דעליה מעכבת ואם לא היו מתערבין לאחר הנגיעה וראה למטה בקלפי את הנגיעה שפיר דמי כמו שהעלה אותן אבל מכיון שנתערבו קודם שראה הנגיעה ולא העלה אותן אין השעירים כמצותן אבל לאחר שהעלה אותן נתערבו קודם שראה מי נתברר ע"י הגורל אז אין העליה מעכבת ושפיר נקבע ע"י שם שאין עליו חוב אלא כשהניח הגורלות למטה בקלפי אז מחייב לקדש ולברר ע"י העלאה אבל אם קיים העלאה ולא נתברר ע"י העליה מה יכול לעשות עוד יותר כיון דנתקיים העלאה ע"כ רשות בידו לברר ע"י קריאת שם וע"כ השעירים כמצותן. ובעלייתן נגע בהם ונתערבו כלומר אם בעת עליה גופיה נתערבו כגון שנגע בהם ונתערבו בעת עליה גופיה ואינו יודע אם לקח בידו בראשונה גורל זה או שנתחלף כעת על גורל אחר ושמא זכה בראשונה להיפך ל"ל בה דהנגיעה קודם הראיה ל"ל בה והרשות בידו לאמר אם של שם יעלה בימיני יקדש זה שעל ימיני וכו' אבל אם אמר בין של שם יעלה בימיני וכו' לא יקדש אלא זה שעל ימיני לא קדש וכו' מפני מה הוא זה מפני שקובען בפה כיון דהניח הגורלות בקלפי זכה הקלפי לברר ולא מהני קביעת הפה: **ואמר ר' יצחק בר חקולא בשם ר' ינאי העליה מתוך קלפי מעכבת וכו' אמר ר"י קובען אפילו בפה**. פי' לאו דר"י ס"ל דהגרלה בודאי עדיף דא"צ אח"כ לקבוע בפה ז"א דלמ"ד דהגרלה אינו מעכב לא נקבע ע"י הגרלה כדאיתא בבבלי דף מ' ע"ב גבי שאלו תלמידיו את ר"ע אלא דקמ"ל דהגם דלכתחלה המצוה להגריל ואח"כ יקדש מי שעלה עליו הגורל לשם אבל בדיעבד אפילו בלא הגרלה אלא בפה לבד נמי סגי ע"ד דר' ינאי ניחא ע"ד דר' יוחנן וכו' לאיזה דבר נאמר גורלות כן צ"ל וראשי תיבות דר"י ור"י היו לפני המדפיס ונתחלף לו מתניתא פליגא על ר"י הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת פתר לה במצליח בגורל דמיירי הברייתא בשהגריל עליו אז אין לו רשות לשנות ע"י שם כדשאלו תלמידי ר"ע עלה הגורל בשמאל מהו שיחזרו בקריאת שם לימין א"ל אל תתנו מקום וכו' וגרסינן שם דף מ' ע"ב הא לאו הכי מהדרינן ליה והא אמרת הגרלה מעכבה וכיון דקבעתו שמאל היכי מהדרינן ליה ע"כ משמע אבל למ"ד דאין הגרלה מעכבת שפיר מהדרינן ליה ע"י קריאת שם וע"כ מפרש הברייתא אליבא דר"י הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת דמיירי לאחר שהגריל אז אין השם עושהו חטאת דלא מהדרינן ליה ואבל הנ"מ כשהצליח בגורל אז אסור לו לשנותו לשמאל כיון דזכה לימין אבל כשלא הצליח בגורל אז שפיר מהדרינן ליה מתניתא פליגא על ר' ינאי לא הגריל ולא נתוודה כשר וכו' הרי קושיא אחת ועוד קשה מהברייתא לרבות שעיר המשתלח שהוא פסול

משום מחוסר זמן וכו' וחש לומר שמא יעלה לשם כיון דצריך דווקא גורל דקס"ד דר' ינאי ס"ל דלא נקבע בשום ענין ע"י קביעת שם אלא דוקא בגורל ע"כ קשה מהנך תרתי ברייתות ומשני תיפתר בשרוצה להגריל תיפתר להא דר' ינאי דס"ל דהעליה מעכבת דווקא בשרוצה להגריל והניח הגורלות למטה בקלפי אז העלייה מעכבת דזכה הקלפי לברר מי לשם ומחויב להעלות אבל באינו רוצה לכתחלה להגריל שפיר קובע ע"י שם דאין הגרלה מעכבת רק עליה מעכבת ולא הגרלה והנפ"מ בין ר' ינאי לר' יוחנן דלר' יוחנן אם עלה הגורל בשמאל יכול להחזירו לימין ע"י קריאת שם אבל לר' ינאי הגורל מעכב וכיון דנקבע ע"י הגורל שוב לא מהדרינן ליה אבל לכתחלה רשות בידו לקרא שם ולשיטת הירושלמי ניחא הלשון העליה מתוך קילפי ולא נקט הגרלה מעכבה:

שני שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ אית תניא תני חייב ואית תניא תני פטור אר"ח מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בפנים ומ"ד פטור בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ. והגי' המפרשים ז"ל מ"ד חייב בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ מ"ד פטור בשקרב השעיר הנעשה בחוץ ותמה הש"ק ז"ל על הרמב"ם ז"ל שפסק בפ"ה מה' עבודת יוה"כ איל ושעיר המוספין שעשה אותם קודם עבודת היום אינן כלום וכתב הכ"מ ז"ל משום דכל מעשה יוה"כ האמורין על הסדר וכו' ואילו מהכא משמע דשפיר יכול להקריב שעיר המוספין קודם עבודת היום עכ"ל ז"ל עיי"ש בגליון מתרץ קושיתו הראשונה של הק"ע ז"ל וקושיתו מסוגיא דידן לא מתרץ כלל. ונראה לפענ"ד דלא צריכין להגיה כ"כ ולהחליף השורות אלא כמו שהוא ממש רק טעות הדפוס אחד דמוכח לכל בתיבת בחוץ דבמקום בחוץ צ"ל בפנים והוי דבר והיפוכו כמו דמתחיל מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בפנים ויתפרש יפה ע"פ מה דמוכח דשני שעירי יוה"כ שנאבדו קודם הגרלה ונתכפרו באחר ונמצאו אין דינם כמו חטאת שנתכפרו בעליה לענין תרעה בקרבן צבור ז"א כיון דהוי קודם הגרלה הגם דאף קודם הגרלה שם חטאת על אחד מהם כמו שפירש"י ז"ל דף ס"ג ע"א ד"ה האי לא בעי עקירה ואע"פ שלקחו לשם שעיר הנעשה בפנים זה חטאת וזה חטאת שניהן שוין בשמותן עכ"ל ז"ל מ"מ כיון דלא נתברר עדיין מי הוא החטאת הילכך אין דינם כחטאת שנתכפרו בעליו וראיה עצומה לזה מהא דגרסינן במס' יומא דף ס"ב ע"ב עד שלא הגריל עליהן חייב על שניה למאי חזי אר"ח הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ מ"ש לשעיר הנעשה בפנים דלא דמחוסר הגרלה לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחוסר עבודת היום קסבר ר"ח אין מחוסר זמן לבו ביום פירש"י ז"ל דזמן הראוי לבו ביום אין זה חסרון זמן עכ"ל ז"נ עיי"ש ולכאורה קשה לשיטת הרמב"ם ז"ל דס"ל דבהקדים שעיר מוסף לעבודת היום אינו כלום א"כ ע"כ צריך לעשות שעיר הנעשה

בחוץ לאחר עבודת היום א"כ קשה האיך הוא ראוי לבו ביום לשעיר הנעשה בחוץ ז"א דאימתי ראוי אי דיעשה בתחלה עבודת היום א"כ הרי נעשה בש"ש הללו עבודת היום ונשחט כבר לשם שעיר פנימי ואימתי יהא ראוי לשעיר הנעשה בחוץ ואי דיעשה שעיר חיצון קודם הרי הקדים ופסול אלא ע"כ דראוי לעשות עבודת היום בש"ש אחרים והוא ראוי לבו ביום לשעיר הנעשה בחוץ והרי מוכח מהאי סוגיא מפורש דש"ש שנתכפרו הבעלים באחר לא נדחו לרעיה קודם הגרלה אלא דווקא לאחר הגרלה נדחו לרעיה וכן לענין בע"ח נדחין לר"י דס"ל דבע"ח נדחין בדף ס"ד נקרב שני שבזוג שני מ"מ קודם הגרלה תנינן במתניתין ר"פ ש"ש אם עד שלא הגריל מת אחד מהן יקח זוג לשני אלמא דקודם הגרלה אינן נדחין ועפ"ז מתפרשת סוגיא דידן בלא שום גירסא אחרת ורק כמ"ש דהירושלמי ס"ל דיש מחוסר זמן לבו ביום כדאיתא מפורש בסמוך א"ר בא והוא שנתן מתנות הפר אבל אם לא נתן מתנות הפר פטור ששחיטתו של שעיר מעכבת מתן דמו של פר כדפירש הק"ע ז"ל וק"ו למחוסר מעשה דהגרלה וע"כ מתרץ ר"ח מ"ד חייב בשקרב השעיר הנעשה בפנים כבר ע"י ש"ש אחרים וע"כ אינו מחוסר זמן דראוי תומ"י לשעיר הנעשה בחוץ ומ"ד פטור בשלא קרב שעיר הנעשה בפנים א"כ אינו ראוי לא לפנים ולא לחוץ לפנים לא ראוי דמחוסר מעשה ולחוץ לא ראוי דהוי מחוסר זמן וע"ז פריך ר"י ר"ח בעי מדמתה לפסח ולא דמי וכו' ברם הכא בשחיטה הוא משתנה והיכי נאמר הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ:

מאי כדון מ"ד חייב סברין מומר הגרלה אעכבת ומ"ד פטור סברין מימר אין הגרלה מעכבת. נראה לפענ"ד דה"פ עפ"מ שכתבנו לעיל דלמ"ד הגרלה מעכבת כיון דעלה הגורל כבר נקבע ולמ"ד אין הגרלה מעכבת לא נקבע ע"פ הגורל רק בקריאת שם וס"ל דעיקר ההקדש הוא בקריאת שם כמו בעלמא ורק למצוה גזה"כ הוא הכא דיקבע שם ע"י הגורל ולא דיקבע שם על מי שירצה ואם עבר וקבע שם בלא הגרלה שפיר דמי עכ"פ דלא נקבע ע"פ הגורל לחוד כי אם בקריאת שם כן הוא דעתיה דר"י דס"ל דע"פ הגורל לחוד לא נתקדש עד לאחר שיקרא שם ונראה דטעמיה דר' יוחנן משום דכתב רחמנא אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת אלמא דאפילו לאחר שעלה עליו הגורל לה' מ"מ צריך הוא לעשותו חטאת אבל כשלא עשה אותו חטאת אינו נקבע עדיין בגורל [כמו שכתבתי לעיל דכן מוכח ממס' יומא דף מ' ע"ב] וגדולה מזו ס"ל לר' יוחנן בירושלמי לקמן פ' ש"ש דס"ל דזוג הראשון יקרב גרסינן שם א"ר לא טעמיה דר"י ועשהו חטאת קבעו בתלי' שלא נדחה פי' דאפילו לאחר שנקבע לחטאת ע"י קריאת שם לאחר הגרלה מ"מ עד שעת עשייה הוא עדיין תלוי ועומד ואינו חטאת גמור לענין דיחוי ואינו נקרא

חטאת לענין דיחוי עד לאחר העשיה דעושהו חטאת אז נדחה לענין דיחוי ועוד נפ"מ בין הני מ"ד אם בגורל או בשם דלמ"ד הגרלה מעכבת וכיון דעלה הגורל נקבע בלא קריאת שם ולמ"ד דאין הגרלה מעכב ולא נקבע ע"י הגורל אך ע"י קריאת שם לענין אם קודם הגרלה נתקדש על אחד מהן שם חטאת או לא דלמ"ד דהגרלה מעכבת ונקבע חטאת בלא קריאת שם לפ"ז תיכף לאחר הפרשה נתקדש אחד לחטאת ואחד לעזאזל אך לא נתברר איזהו לחטאת והגורל מברר [והוי כההיא דאיתא בירושלמי מס' תרומות פ"ג נתקדש ואינו יודע איזהו] והוי כמו כל הגורלות דאינו רק מברר וכמו גורל בחלוקת ארץ דהוא רק מברר אבל למ"ד דלא מהני עד קריאת שם א"כ קודם קריאת שם אין בהם אחד תטאת ואחד לעזאזל עד שיקרא שם לקדשו לחטאת וא"כ למ"ד דהגרלה מעכבת ונקבע ע"פ גורל ע"כ כששחט שניהן בחוץ יש כאן אחד לשם כדמסיק אר"ש אחוי דר"ב או זה או זה דממ"נ יש אחד מהם חטאת אבל למ"ד דאין הגרלה מעכבת ונתקדש דווקא בקריאת שם א"כ אין בהם קודם הגרלה אחד לשם עד שיקרא שם דהגרלה אינו מברר רק את מי לקדש לשם בפיו ואי ס"ד דקודם הגרלה נתקדש אחד מהן ואינו ידוע איזהו א"כ כיון שנתברר ע"י הגורל איזהו למה ליה לקדשו אח"כ בפיו א"ו דהגרלה היא רק לברר את מי לקדש בפיו ע"כ בשוחט בחוץ פטור דדמי לשוחט חולין בחוץ ולא מחייב משום דראוי להקדישו וה"נ קודם שהקדישו בקריאת שם אין עליו שם חטאת והא דאיתא בש"ס דילן דף ס"ג דאפילו קודם הגרלה לא בעי עקירה לשעיר הנעשה בחוץ ופירש"י ז"ל משום דתרווייהו שם חטאת נינהו זה לפנים וזה לחוץ אבל שם חטאת על תרווייהו היינו למ"ד דהגרלה מעכבת ונקוט כלל זה בידך דלמ"ד דהגרלה מעכבת נקבע ע"י הגרלה בלא קריאת שם ולמ"ד דאין הגרלה מעכבת לא נקבע ע"י הגורל אלא בקריאת שם וכלשון הבבלי דף מ' ע"ב ואי אמרת הגרלה מעכבת כיון דקבעתיה שמאל היכי מהדרינן ליה ע"כ משמע דלמ"ד דאין הגרלה מעכבת לא נקבע ע"י הגרלה אך ע"י קריאת שם:

הלכה ה

מן מה דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע פחות מכזית בפנים פטור. פי' אבל לא כשר דאל"כ אפילו פחות מכזית בחוץ יהא חייב דהא כשר בפנים ויצא י"ח אלא ע"כ דרק פטור אבל לא כשר ולא יצא י"ח ומה דאיתא לעיל בפ"ב דאין הקטרה פחותה מכזית הוא לענין לכתחלה והכא מיירי לענין דיעבד:

פתר לה מקומן מעכב. עיין במס' שקלים פ"ד ומס' פסחים ירושלמי פ"ז ודו"ק:

הלכה ו

ר' יעקב בר אחא ר"א בשם ר"א השורף קדשים בחוץ בשעת מסעות לוקה. וגי' הש"ק ז"ל האוכל ויש לפרשו בשני אופנים או דס"ל דשעת מסעות נמי נקרא כמו בחוץ או דווקא בחוץ למחנה ועיין בחיבורי מגדל דוד במערכה ב':

פרק ה

הלכה א

פיטמה בחולין וכו' דאיתפלגון הותירו תמידין שמואל אמר נפדין כתמימים ר"י אמר נפדין כפסולי המוקדשין. פי' כתמימים שנקדשו לבד"ה נפדין וה"נ נפדין תמימים משום לב ב"ד מתנה עליהם ואם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהיה לדמיהן כדאיתא בבבלי במס' שבועות דף י"א ע"א עיי"ש ור"י אמר נפדין כפסולי המוקדשין לאחר שנפל בו מום:

מלא קומצו יכול מבורץ וכו' תמן את אמר מלא קומצו בקומצו והכא את אמר מלא קומצו. פי' דמלא קומצו ובקומצו אינן כתיב בקרבן מנחה אחת אלא זה במנחת נדבה וזה במנחת חוטא דגבי נדבה כתיב מלא קומצו ובחובה כתיב בקומצו ע"ז שאל הגמ' בשלמא גבי מנחה ידעינן דאינו מבורץ מדכתיב בקומצו ג"כ ע"כ ידעינן דמלא קומצו הוא בקומצו אבל הכא דלא כתיב אלא מלא חפניו אימא דבעינן מבורץ והא דקאמר מלא קומצו הוא שיגרא דלישנא וכינוי על מלא חפניו וגומר ר"ס בשם ריב"ל מה להלן קימץ החסר פסול וכו' פי' דהאי מלא חפניו לאו מבורץ כי היכי דהתם מלא קומצו דמנחה לאו דמלא מרבה מבורץ ז"א אלא דקמ"ל דלאו בקומצו וקומץ החסר פסול ה"נ תיבת מלא לאו דהכונה על מבורץ ז"א אלא דקמ"ל דלאו בחפניו וקומץ החסר פסול ולאו ג"ש היא מלא ממלא ז"א אלא דהמלא דהתם מגלה דכונת מלא לאו לרבות מבורץ ז"א אלא למעט קומץ החסר וגילוי מילתא היא וידעינן כונת מלא דלאו לרבות מבורץ אלא למעט קומץ החסר ופי' המפרשים ז"ל לא הבנתי דאם ילפינן מלא מלא בג"ש מהתם דהוא חפינה מקמיצה א"כ מאי מיבעיא ליה לקמן מהו שיעשה מדה לחפינה דאי ס"ד דילפינן ג"ש מלא מלא מקומץ א"כ ע"כ פשיטא דאינו עושה מדה לחפינה וכדאיתא מפורש בבבלי דף מ"ז עיי"ש וע"כ דלא ילפינן חפינה מקמיצה בג"ש:

חפנים מהו שיעשה ככלי שרת לקודש. פי' דמיבעיא לן אם מלא חפנים דקפיד רחמנא הוא על השיעור דמלא חפנים אבל לא קפדינן על מצות חפינה כמו גבי קומץ דקפיד רחמנא על מצות קמיצה ומעשה הקמיצה היא גופה מצוה היא ועבודה הוא משום דכתיב וקמץ הרי מצוה דמעשה הקמיצה והכא לא כתיב וחפן אלא ומלא חפניו ולא

הוי אלא לשיעור דקטורת יהיה שיעורא דמלא אפניו ועיקר דקפיד רחמא שיהא הקטרת מונחין בידו בחפינתו או דילמא דקפיד רחמנא על מעשה הקפינה וחפניו הוא בתורת כ"ש והעיקר הוא מעשה החפינה והייני דקמב"ל אם הוא ככלי שרת א"כ לא הוי לשיעור אלא השיעור ממילא אתא כיון דעובד בכלי השרת הזה א"כ צריך אותו הכלי שרת להיות מלא ולא קפיד רחמנא שיהא הקטורת מונח בחפניו דווקא אלא ה"ה בכלי שרת רק דרחמנא עשאה גם לחפניו ככ"ש למשמש בחפניו כמו בכ"ש ואם הוא להנחה בחפניו א"כ אין זה בתורת כלי שרת אלא מצוה דהנחה בחפניו ומה שייך זה לכ"ש וע"ז מפרש דנפ"מ בזה א"ת בתורת כלי שרת הוא ולאו למצות הנחה לפ"ז מצוה הוא מעשה החפינה דהוי כלי שרת לחפינה א"כ ע"כ דאיכא מצות חפינה א"כ לפ"ז אם מת לאחר החפינה אין אחר נכנס בחפינתו של ראשון דהא לא מקיים חפינה כדאיתא בבבלי דף מ"ט עיי"ש ואי לא הוי כ"ש אלא מצוה דהנחה לפ"ז לא קפיד רחמנא על מעשה החפינה רק מצות הנחה בחפניו א"כ אחר נכנס בשיעור חפינה של הראשון וכמו כן אם העיקר מעשה החפינה אין אתה חופן ונותן לתוך חפניו אבל אם הוא הנחה בחפניו שפיר אחר חופן ונותן לתוך חפניו כיון דמניח בחפניו שלו וכמו כן אם הוא כלי שרת ולא שיעורא שפיר עושה כלי שרת אחר במקומו דהתורה לא הקפידה על חפניו רק משום דהתורה עשתה אותו בתורת כלי שרת אבל לא עדיף מכ"ש אלא דמי לכ"ש כמו דגרסינן חפנים מהו שיעשה ככ"ש לקודש אבל פשיטא דלא עדיפא מכ"ש ובשעה שהכלי שרת משמש תחתיו א"כ משמשת לעולם אפילו בשנה דחפינה של כ"ג מרובה או קטנה מהכלי שרת וכל עיקר דגרסינן במתניתין הגדול לפי גודלו והקטן לפי קוטנו היינו בשעה שהוא משמש בחפינתו צ"ל הגדול לפי גדלו דבעינן הכלי שרת יהא מלא כדכתיב מלא חפניו אבל אם משמש בכ"ש אחר צריך להיות אותה הכ"ש מלא ואין משערין בכל חפנים פי' הגדול לפי גדלו וכו' כדמסיק במסקנא ומשערין בכל חפנים הגדול לפי גדלו וכו' אבל אם תאמר דחפנים לא הוי כ"ש אלא מצות הנחה והעיקר דקפיד רחמנא הוא על מלא חפניו האיך יעשה כ"ש במקומו בשלמא דאם הוא ג"כ משום תורת כ"ש דעשאו התורה ככ"ש שפיר ניחא דיכול לעשות כ"ש אחר במקומו אבל בשאינו כ"ש אלא גזה"כ הנחה במלא חפניו ולא משום דעשאו אותו ככ"ש א"כ האיך יכניס כ"ש במקומו וכיון דלא מכניס לעולם כ"ש במקומו אלא הוא בעצמו בחפינת ידיו א"כ ע"כ דלעולם משערינן הגדול לפי גדלו וכו' בשלמא אם החפנים עשאו אותם ככלי שרת שפיר דאין משערינן בכל החפנים כמו שפירשנו דעד כאן לא תנינן במתניתין הגדול לפי גדלו וכו' אלא דווקא כשחופן בחפינת ידיו וצריך להיות מלא כדכתיב מלא חפניו א"כ ממילא דהגדול לפי

גדלו אבל כשמשמש בכ"ש אחר צריך להיות אותה הכ"ש דמשמש בה מלא משא"כ בשאין עושה מדה לחפניו אלא דהוא משמש לעולם בחפניו א"כ לא משכח"ל לעולם אלא הגדול לפי גדלו וכו':

הילוך בזר מהו וכו' אר"ב תיפתר שהיה מתגלגל כלפי חוץ אר"ב ואפילו תימר כלפי לפנים. כצ"ל ומוכח הוא וכן הוא מפורש בבבלי זבחים דף י"ד ע"ש אר"ז פשיטת יד לא עשו אותה כהילוך כצ"ל ומוכח הוא:

שניא היא שאינו יכול לעשותו יתלה אותו בזרוע אינה דרך כבוד ויחליף וכו'. הסוגיא הזאת חמורה מאד ונראה לפענ"ד דה"פ דבבבלי דף מ"ז פרכינן כף ביה"כ ל"ל ומשנינן דמשום דלא איפשר דהיכי ליעבד ליעייל והדר ליעייל הבאה אחת א"ר ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחפניו ונחתיה למחתה עילויה כי מטי התם היכי ליעבד נשקליה בשניו ונחתיה למחתה השתא לפני מב"ו וכו' עיי"ש וא"כ ע"כ דמעייל בכף אבל קשה על שמאל דלמה מכניס הכף בשמאל ומחתה בימין יעשה להיפוך כדפרכינן בבבלי יציבא בארעא וכו' ומשני משום דהמחתה מרובה מהכף עיי"ש אבל הירושלמי ס"ל דסברין מימר אם החליף פסול כיון דכתיב לקיחה גבי מחתה ולקח מלא המתתה א"כ ע"כ דצריך שיהא בימין יותר מהכף ושיטת הירושלמי דהמחתה צריך להיות ע"כ בימין דגבי קטורת גלי רחמנא דמלא חפנים והוא בשתי ידים א"כ ע"כ דגם שמאל כשר ג"כ וא"כ ע"כ דלקטורת שייך שמאל יותר ממחתה דבמחתה לא שייך שמאל כלל וע"כ אם החליף פסול והפסול הוא משום דמחתה בשמאל ולא משום דהקטרת בימין וע"כ א"א לעשות הקטרת בימין ופריך דלמה יחתה הגחלים במחתה והקטורת בכף יחתה הכף דקטורת ג"כ במחתה וכל הענין הזה קאי רק לעשות עצה לקטורת שיהא בימין ואי דאינו יכול לעשות משא כזה בימין בידו אחת יחתה מימינו לשמאלו פי' לאו דיחתה בימינו ויתן לשמאלו ז"א אלא דיחתה מימינו לשמאלו ויהיה המחתה בימינו ובשמאלו דהא יכול שתיהן לשאת בשתי ידים עמו כדפריך נשקליה לקטורת בחפניו ונחתיה למחתה עילויה וכו' הרי יכול לשאת שניהם בב"א [ויחתה בימינו ויתן לשמאלו הוא ענין אחר ומימינו לשמאלו הוא כונה אחרת עיין ירושלמי פיאה פ"ה וקידושין פ"א] ולפ"ז ישא שניהם בב"א דיחתה הכף בתוך המחתה וכשיבוא לפנים יעמוד המחתה בין הבדים במקומה ויטול הכף ויערה הקטורת על הגחלים לפנים וע"ז פריך ואם כן ואמר אוף תמן ויחתה פי' במס' תמיד דגרסינן שם גבי מחתה וקטורת דמכניס קטורת בפני עצמה בכף ולא על המחתה לפי דבריך דיקשה לך הכא יקשה לך גם תמן ויכניס המחתה והכף בב' ידיו בב"א ע"ז אמרינן דלא דמי דתמן אם החליף פסול לאו משום דהקטורת בימין אלא

דהמחתה בשמאל [וכמו חילוף דפסול הכא הוא ג"כ משום דהמחתה בשמאל] לפיכך אם החתי פי' אם יחתה הקטורת במחתה פסול ג"כ משום דהחתיה הוא רק לגחלים ולא לקטורת משום דשם אפשר להכניס בב' כהנים אחת אחת ומכניס המחתה בפני עצמה והקטורת בפני עצמה ברם הכא אם החתי כשר דהא אי איפשר להכניס בזה אח"ז וא"כ צריך הוא להכניס ע"כ בשמאל דפסול בעלמא א"כ טוב יותר שיחתה הכף במחתה ג"כ דאם החתי כשר ודו"ק:

הלכה ב

כיצד הוא עושה אר"ח מניח את הכף בארץ וזורקה באויר וקולטה במחתה וכו'. הק"ע ז"ל מפרש דקאי על הא דגרסינן בדף מ"ט ע"ב כיצד הוא עושה דקאי אחפינה שניה עיי"ש וכן מצוין במסורת הש"ס והגי' הק"ע ז"ל ומחק תיבת כף וגרס הניח המחתה בארך וכו' וקולטה ומחק תיבת במחתה. ומלבד שאינו מובן לי פירושו ז"ל אינו מובן דלמה לי' למימר כלל דמניח את המחתה בארץ מאי שייכות הוא לכאן הא כבר תנינן במתניתין נתן את המחתה בין ב' בדי ארון וע"כ נלפענ"ד דה"פ דקאי על הא דגרסינן בדף נ"ב ונ"ג צוברה חוצה שהיא פנימה לו או דצוברה פנימי שהיא חוצה לו כדפירש"י ז"ל או דמושך ידו אליו או דמושך ידו להלן הלאה ומסיק אביי מסתברא כמ"ד פנימי שהיא חוצה לו הזהר שלא תכלה פירש"י ז"ל שהקטרת בערת לצדק בוערת תמיד וזרועך המתפשט להלן הלאה נכוית בתימור העולה עכ"ל ז"ל והירושלמי ס"ל כההיא ברייתא חוצה שהיא פנימי לו ע"כ שאל כיצד הוא עושה שלא יכוה ע"ז מפרש אר"ח מניח את הכף בארץ וזורקה באויר וקולטה במחתה פי' דהירושלמי ס"ל דחופן ואינו חוזר וחופן ויכול לערות עם הכף על הגחלים אבל א"כ יכוה בתימור העולה כדפירש"י ז"ל ע"כ מניח את הכף בארץ ואינו מושך את ידיו אלא זורקו באויר להלאה וקולטו במחתה. ואי דידיו עסוקות בהזריקה והאיך יכוין לקלוט בהמחתה ע"ז מפרש שמואל דבודד להמחתה ברגליו כדי לקלוט הקטורת כדפירש הפ"מ ז"ל וע"ז פליג ר' יוחנן וקאמר דמערה מתוך הכף ואינו זורקה באויר ואלא מושך את ידו ואי משום שלא תכוה בתימור העולה ע"ז קאמר דלעולם דמערה מתוך הכף והיא מתמרת ועולה אבל אח"כ היא פוסה ויורדת א"כ ימתין עד שיפסוק תימור העולה וימשוך ידיו הלאה:

הלכה ד

נתן מכלי קודש לתוך כלי חול פסול. ר"ל כדאיתא במשנה מפורשת במסכת זבחים וע"ז קאמר הא מכלי קודש לתוך כלי קודש לא פסול דלא בעינן כלי שרת הראשונה שקיבל הדם בתוכו ע"ז אמר ר"ח מתניתא אמרה כן עירה דם הפר לתוך דם השעיר אלמא מפורש

אע"פ שקיבל דם הפר בכלי שרת שלו מ"מ חוזר ומערב הדם לתוך כלי שרת אחר של שעיר ע"ז פריך מה את ש"מ ר"ל מאי מוכח מהך מתני' הא אדרבה מסיפא דמתני' משמע להיפוך דמסיק בסיפא נתן את המלא בריקם והוא כדאמר רב חסדא בש"ס דילן דף נ"ח ע"א דהושיב את המלא בריקם ה"פ דהושיב מזרק מלא בתוך המזרק הריקם ר"ל לאח"כ לאחר שעירה דם הפר לתוך דם השעיר ובכלי שרת של השעיר הושיב אח"כ מזרק הזה של דם השעיר לתוך המזרק של דם הפר כדפירש"י ז"ל ונמצא דהב' דמים הללו של פר ושעיר נתונים בתוך הב' כלי שרת שלהם כלי שרת של דם הפר וכלי שרת של דם השעיר הרי דמוכח דמכלי קודש לכלי קודש נמי פסול משום דבעינן כלי שרת הראשון שקיבל לתוכו וע"כ מוכרח בשביל זה להושיב הכלי שרת של דם השעיר לתוך הכלי שרת של דם הפר ע"ז בא ר"מ ומפרש להמתני' ע"פ דברי ר' חגי אר"מ נימר מדם הפר שהיא מלא לתוך דם השעיר שהוא ריקם ר"ל דה"פ דסיפא דמתני' דמפרש הרישא למה מערה לתוך דם השעיר ולמה לא מערה איפכא דם השעיר לדם הפר או דמערב הדמים זה בזה והוא משום דכתבו בתו"י ז"ל דדוקא נקט דם הפר לתוך דם השעיר משום דדם הפר מרובה משל שעיר ויש בו כובד להתערב יפה עיי"ש וזהו דאמר ר"מ נימר מדם הפר שהוא מלא לתוך דם השעיר שהוא ריקם ר"ל דדם השעיר נקרא ריקם לנגד דם הפר כדפי' הק"ע ז"ל וע"כ מפרש המתני' גופיה הטעם למה מערב דם הפר לדם השעיר ולא איפכא משום דנותן המלא בריקם אבל הוא כדברי ר' חגי דאינו מושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקם ע"ז בא ריבר"ב ומפרש ג"כ המתני' כר' חגי דלא הושיב מזרק מלא למזרק ריקם ומאי דמסיים בסיפא נתן את המלא בריקם הוא לאו כר"מ אלא ה"פ דעירה דם הפר לתוך דם השעיר מלא ר"ל לאו כדאמר ר"מ דדם השעיר נקרא ריקם לנגד דם הפר ז"א אלא דם השעיר נמי נקרא מלא ועירה דם הפר לתוך דם השעיר מלא ר"ל דדם השעיר נמי נקרא מלא אלא מכאן ואילך ר"ל לאחר שעירה דם הפר לתוך דם השעיר חוזר ובוללן לתוך כלי אחר כדי לבוללן יפה וה"פ דמתני' מכאן ואילך ר"ל לאחר שעירה דם הפר לתוך דם השעיר נתן את המלא בריקם וריקם הוא כלי אחר ריקם כדי שיערב יפה יפה כדאיתא בבבלי ולעולם רשאי ליתן אפילו לתוך כלי אחר הרי שפיר מביא ר"ח ראיה ממתני' דידן דמכלי קודש לתוך כלי קודש אחר כשר:

הלכה ו

והוה ר"ז חדי בה סבר על דרבנן איתאמרת א"ל ומה בידך ועל דר"ש איתאמרת. כפי' הפ"מ ז"ל ולא דהקדיש דם לבד"ה ביניהן היא בין ר"א בשם ר"י ור"ח בשם ר"י ז"א אלא דר"ב מפרש דכל הפלוגתא דביניהון בין ר"ש ורבנן היא בהקדיש דם לבד"ה דאז ס"ל

לר"ש דיש מעילה ורבנן ס"ל אין מעילה משא"כ בדם כפרה כו"ע ס"ל דאין מעילה וע"כ הוא הטעם כמו דאיתא בבבלי הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין בו מעילה משום שנעשית מצותו אף לפני כפרה אין בו מעילה דל"ל דהטעם הוא משום יכפר דאין לך בו אלא כפרת נפש בלבד ז"א דא"כ אף בהקדיש לבד"ה נמי נימא כן יכרת אין לך בו אלא כרת נפש בלבד דמ"ש דהא בשביל זה קאמר ר' בא ומה בידך ועל דר"ש איתאמרת אבל בין ר"א בשם ר"י ובין ר"ת בשם ר"י אין שום נפ"מ כלל דמאן דדריש יכפר אין לך אלא כפרת נפש ה"ה דדריש כל אוכליו יכרת אין לך אלא כרת נפש בלבד דמ"ש וע"כ קאמר דבין ר"א בשם ר"י ובין ר"ח בשם ר"י אין נפ"מ אלא דקאמר הקדיש דם לבד"ה ביניהון היא בין ר"מ ור"ש לרבנן דפליגי רק בקדשי בד"ה אבל בדם מזבח אף ר"ש מודה דאין בו מעילה ואי משום לכפר אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד א"כ יקשה ג"כ מ"ש דם דקדשי בד"ה הא א"ל למימר נמי אין לך בו אלא כרת נפש בלבד אלא ע"כ דהטעם הוא דקדשי מזבח אמרינן לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה. ועי"ז יתפרש היטב מה דמסיק:

ר"ב בריה דרחב"ב כך משיבין חכמים לר"ש אלו מכרן שמא אינו תופס דמיהן מה ביניהן ומה בין דמיהן. פי' כיון דס"ל בבד"ה יש בו מעילה א"כ אפילו בקדשי מזבח יהא מעילה ואי משום לפני כפרה וכו' ז"א דאפילו לאחר כפרה למה אין בהם מעילה הרי בשביל שנעשית מצותו אינן קדשי ה' הגם שאין בהם צורך גבוה מ"מ למה לא יהיה קדושת דמים דהא אילו מכרן שמא אינו תופש דמיהן וכיון שנתפשו דמיהן להקדש א"כ מה לי הן מה לי דמיהן והא הן עצמם הקדש בד"ה דנפקי מקדושת הגוף ועיילי להקדש בד"ה דהא הדמים שלהם נתפשים לבד"ה וע"ז אמר ופליג על ההיא דאר"א יש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן אינו תופש דמיהן ויש מהם שאמרו לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן תופש דמיהן פי' דפעם מצינו דאזלינן בתר לא נהנין ופעם לבתר לא מועלין כדמסיק דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן אינו תופש דמיהן כיון דלא מועלין משום דנעשית מצותו ולא קרינן ביה קדשי ה' [כדפירש"י ז"ל במס' יומא דף כ' ע"ש] ויצאו לחולין ואינו תופש דמיהן הדמים לא נהנין ולא מועלין לפיכך אם מכרן תופש דמיהן משום שאין נהנין ע"כ הוי הקדש ומ"מ אין בהם מעילה [ובימי חורפי אמרתי הסברא ע"ז משום דדמי כאילו חצר הקדש בעצמו זכה להקדש לשיטת הרמב"ן ז"ל ואין בו מעילה מטעמא דכתב הקצוה"ח ז"ל בסי' ר' משום דלא יכנס להקדש בקדושת הפה דאין מעילה אלא בשנתקדש בקדושת הפה אבל הקדיש ממילא אין בו מעילה וה"נ קדושת הפה שקדשה למזבח כבר נפקע

לאחר שנעשית מצותו ונעשה הקדש בד"ה ממילא ע"כ אין בו מעילה] א"כ אליבא דר"א לא תלי זב"ז אלא פעם הוי חולין לבתר שנעשית מצותו ופעם לא הוי חולין רק אין מועלין וע"כ לא תלי התפשות דמים בהא דמעילה דאפילו בשנעשית מצותו נתפש הדמים משום לא נהנין מ"מ אין בו מעילה הגם דלא נפיק לחולין והוי קדושת בד"ה מ"מ אין בו מעילה ע"כ לר"א ל"ל דרבנן ישיבו לר"ש למה אין בו מעילה הא תופש את דמיו לאחר שנעשית מצותו דז"א דהא לא תלי זה בזה ודו"ק:

פרק ו

הלכה א

איזהו מהן קרב תחילה רב אמר שני שבין זוג שני ור"י אמר שני שבין זוג ראשון כו' ועשהו חטאת בראשון אר"ל טעמיה דר"י ועשהו חטאת קבעו בתליה שלא ידחה. פי' דר"י ס"ל דלאחר הגורל לא נתקדש לחטאת עד שיקבע בפה כדפירשנו לעיל בפ"ד ומוסיף עוד דלא נעשה חטאת עד שעת עשיה דאפילו נתקדש בפה מ"מ אינו חטאת לענין דחיה עד שעת עשיה כמו דמסיק קבעו בתליה שלא ידחה דתלוי ועומד דלא הוי חטאת עד שעת העשיה לענין דלא ידחה:

על דעתיה דר"י מת שני שבין זוג שני שני שבין זוג ראשון מהו שידחה. פי' דשיטת הירושלמי הוא דשניהם קריבין או דהראשון יקרב והשני ירעה או להיפך דהשני יקרב והראשון ירעה כמו דגרסינן איזהו מהן קרב תחלה מלשון תחלה משמע דשניהם יכולין להקריב ושניהן כשירין או זה או זה רק דמיבעיא מי מהן קודם וס"ל לרב דשני שבזוג שני קודם ור"י ס"ל דשני שבזוג ראשון קודם. וע"ז מיבעיא לדעתיה דר"י מת שני שבין זוג שני שני שבין זוג ראשון מהו שידחה פי' אם מת שני של שם דבזוג שני מי נימא דלא איכפת לן כיון דש"ש של ראשון קודם ונמצא דהזוג קיים או דילמא כיון דבדיעבד גם השני הוא הזוג ונמצא דמת בן זוגו שיגרל עליהם וע"כ נדחה ש"ש מזוג ראשון עד שיגריל פעם אחר על זוג אחר וע"ז פשיט אתא ר' בא ר"ת בשם ר"י מת שני שבין זוג שני שני שבין זוג ראשון כבר נדחה. וי"ל דנדחה לעולם משום דנדחה ב' פעמים א' דמת בן זוגו וב' דנדחה בן זוגו בפעם השני מפני שמת בן זוגו השני וע"כ בנדחה ב' פעמים גם ר"י מודה שהשני קודם וע"ז קאמר כ"ש מחלפה שיטתיה דרב פי' לשיטת רב הוא כ"ש על אופן להיפוך כשמת שני מזוג הראשון שני שבזוג שני כבר נדחה דחשיב ג"כ שמת בן זוגו אף דלכתחלה ש"ש של שני קודם ונמצא דהזוג קיים מ"מ כיון דבדיעבד

גם הראשון כשר א"כ אף הראשון בן זוגו ונמצא דמת בן זוגו ע"כ כבר נדחה לעולם וזהו כ"ש דלרב אפילו הא' נמי נדחה:

וקשיא על דר' יהודה ויש אדם מגריל למיתה משעה הראשונה. אף דבדיעבד גם השני כשר כדפירשנו מ"מ לכתחלה מצוה בראשון ע"כ מגריל למיתה משעה הראשונה כן פירכת הגמ' על לכתחלה וכן מבואר בגליון עיי"ש:

הלכה ו

רבי זריקן אמר ר' זעירה שאל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שנטמאו מהו שישרפו כמצותן. פי' דאיתא במתני' במס' זבחים דף ק"ד ע"א פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין בזמן שהן נשרפין כמצותן נשרפין בבית הדשן דהוא חוץ לג' מחנות כדפרש"י ז"ל ואם אינן נשרפין כמצותן [פרש"י ז"ל דנפסלו ותני כן בברייתא] נשרפין בבית הבירה ע"ז שאל ר"ז אם פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין של יוה"כ ג"כ כן אם נטמאו אם נשרפין בחוץ לג' מחנות או בבית הבירה כמו פרים ושעירים של פר העלם דבר של צבור ושעירי עכו"ם דשמא פר ושעיר הנשרפין של יוה"כ דטומאה הותרה להם הוי הטומאה כמו טהרה והכל אחד בין טמא בין טהור א"כ לעולם נשרף כמצותן חוץ לג' מחנות ואי דנטמא מה מועיל טומאה בקרבן צבור ואי דתני במתני' סתם פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין שאין נשרפין כמצותן והוא ע"כ דאיפסלו בפסול טומאה ולינה וכל הפסולין בכלל כדאיתא בגמ' שם זה קאי רק על פרים הנשרפין דפר העלם דבר של צבור ושעירי עכו"ם משא"כ פר ושעיר הנשרפין דיוה"כ ומסיק בשנטמא לאחר זריקה פשיטא דלא נשתנה דין שריפתן דהא כתיב במועדו אפי' בטומאה וטומאה וטהרה אחד הוא אך דהעיקר האיבעיא בשנטמא לפני זריקה דבזה י"ל כיון דהוי לפני זריקה דמקומן הוא בעזרה הוי קדשי עזרה וכשנטמאו שם מקום שריפתן בעזרה כדאיתא שם בסוגיא ובמס' שקלים בסוף המס' עיי"ש וא"כ לאחר זריקה פשיטא דנשרף כמצותן ולפני זריקה מבע"ל די"ל דאף לפני זריקה נשרף כמצותן ואין שום מקום גבי פר ושעיר הנשרפין דיוה"כ דיהא נשרפין שלא כמצותן ואי דבמשנה תנינן סתם פרים ושעירים הנשרפין בזמן שאין נשרפין כמצותן והוא בין בפסול בין בטומאה ע"ז נחלק בין פרים ושעירים הנשרפין של פר העלם דבר של צבור ושעירי עכו"ם לבין פר ושעיר הנשרפין דיוה"כ וע"כ ליכא למיפשט מהך משנה משום דיש לחלק בין פרים ושעירים של העלם דבר של צבור לפר ושעיר של יוה"כ והמתניתין קאי על פר העדה דהוא פר העלם דבר של צבור ושעירי עכו"ם דלא כתיב בהו במועדו וכדמסיק ר' יוסי ועדה שלא כתוב בו במועדו [כצ"ל וכן הגיה הק"ע ז"ל] לית שמע מיניה כלום ר"ל כיון שיש פרים הנשרפין של עדה דלא כתוב

בהן במועדו ע"כ לית שמע מינה כלום לענין פר ושעיר הנשרפין של יוה"כ ע"ז אמר ר"מ לא מיתמנע ר' יוסי רבי קיים הכא פי' דתיבות הללו לא מיתמנע איתא בירושלמי ג' פעמים בפ' כ"ג במס' שבת ה"ב ובמס' פיאה פ"ו ה"ה ובמסכת מע"ש פ"ה ה"ב במקום דרצה לומר דלא חלקו חכמים קאמרינן בזה"ל לא מיתמנע רבנן וה"נ ה"ק לא מיתמנע ר' יוסי ר' לנפשיה קיים הכא לאוקמי' גם בפר ושעיר הנשרפין דהכא דיוה"כ ג"כ ולא מחלק בין פר ושעיר הנשרפין דהכא דיוה"כ לפרים ושעירים הנשרפין דפר משיח ועדה וא"ל רבב"ח [כגי' הק"ע ז"ל] קיים בפר משיח ועדה וע"כ לא שמעית מינה כלום ור' יוסי בעצמו רצה לאוקמי' גם בפר ושעיר הנשרפין דהכא דיוה"כ ואך רבב"ח אמר ליה דלא שמעית כלום ממתניתין דיש לאוקמי' בפר משיח ועדה וקיבל רבי יוסי רבי את דבריו:

פרק ח

הלכה א

מניין שהוא מחוור בעשה. עיין במס' מע"ש ועיי"ש בדברינו מבואר כל הסוגיא בע"ה ביאור מספיק:

הלכה ג

תני ר"ח לא יאמר עונש במלאכה שא"צ הייתי למד מן העינוי מה אם העינוי הקל חייבין כרת מלאכה התמורה אינו דין שיהו חייבין עליה כרת הא לא נאמר עונש במלאכה אלא ליתן אזהרה לפניו. ואח"כ גמרינן ג"ש עונש עונש עינוי ממלאכה מה עונש שנאמר במלאכה אזהרה לפניו אף עונש שנאמר בעינוי אזהרה לפניו אר"ז הדא אמרה למידין מג"ש אפילו מופנה מצד אחד אר"י ולא דר"ע היא פי' הק"ע ז"ל דכל סתימתאה אליבא דר"ע היא והפ"מ ז"ל מפרש דלמה לך לדייק מדר"ח דהא מדר"ע דהוא קודם דר"ח מוכח והנה הכי פי' האמיתי בע"ה לפענ"ד דהא תני ר"ח דעונש הנאמר במלאכה מיותר דהא ידעינן ק"ו מעונש דעינוי הקל מלאכה החמורה לא כ"ש דחייבין עליה כרת [וע"כ כיון דמיותר הוי ג"ש מופנה מצד אחד] והנה לכאורה קשה הא קי"ל אין עונשין מן הדין וא"כ האיך יליף ק"ו על חיוב כרת מעינוי אך בירושלמי במס' יבמות פי"א גרסינן וכר' ישמעאל דר' ישמעאל אומר למידין מק"ו ואין עונשין מק"ו עיי"ש והיינו דאמרי' הכא א"ר יודן ולא דר"ע הוא פי' דע"כ הא דתני ר"ח הוא כר"ע דס"ל עונשין מק"ו דר"ע אמר ג"כ למידין בג"ש אע"פ שאינה מופנה אבל לר' ישמעאל דס"ל אין עונשין מק"ו ע"כ לא קאי אליבא הא דתני ר"ח וכן ג"ש שאינה מופנה ס"ל ג"כ אין למידין ממנה ובאמת לדידיה אזהרה גבי מלאכה ג"כ לא גמרינן מהא דמיותר עונש במלאכה דלדידיה לא

מיותר עונש גבי מלאכה כלל ועיין ברפ"ק בירושלמי במס' יבמות דמפורש כן דיליף ק"ו שאר עריות מאחות אשה פריך עד כדון כר"ע כר' ישמעאל ומשני דלר' ישמעאל יליף במה מצינו הרי מפורש כדברינו וז"ב בע"ה ודו"ק:

תני ר"א בן יעקב אומר נאמר בעצם וכו' במלאכה וכו' עד כדון כר"ע. פי' דס"ל דג"ש שאינה מופנה למידין כר"י תני ר"י והיתה וכו' בחודש השביעי הקיש עינוי למלאכה מה מלאכה שאסרתי לך מלאכה שחייבין עליה כרת פי' במקום אחר כגון בשבת כדאיתא בר"פ אף עינוי שאסרתי לך עינוי שחייבין עליה כרת פי' דהיא אכילה דחייבין עליה כרת במקום אחר וזה גבי אכילה ולא שישב בחמה ויצטער כדלעיל בר"פ ע"כ חזינן דר' ישמעאל לא יליף מג"ש עינוי למלאכה אלא מהיקש דבחודש השביעי וכמו כן יליף ללילה כמו דבמלאכה ביום ובלילה אף עינוי ביום ובלילה ועל היקש אין משיבין:

סליק פירקא וכולא מסכתא ברחמי ובסייעתא דשמיא: